

1. Hedendaags darwinisme

In 1949 schreef C.S. Lewis naar een vriend dat ‘evolutie, etc.’ de ‘veronderstelde achtergrond’ was van modern gedachtegoed.¹ Daarna, in *The Discarded Image*, betoogde hij dat ‘een ontwikkelende wereld’, waarmee hij een evoluerende wereld bedoelde, duidelijk in harmonie was met ‘de revolutionaire en romantische stemming’.² Hij dacht hierbij met name aan Darwins theorie. Naarmate de tijd vordert, aldus Lewis, zullen latere generaties waarschijnlijk op zoek gaan naar een nieuw model of wereldbeeld. En het zou best kunnen dat die zoektocht verloopt zonder enige bewijsvoering dat er een nieuw wereldbeeld nodig is. Maar wanneer het verlangen naar een nieuwe zienswijze volgroeid is, zullen wetenschappers ‘aan het werk gaan om het bewijsmateriaal te vinden’.³

Lewis vervolgde: ‘De natuur heeft allerlei verschijnselen in petto en kan daardoor aan vele verschillende voorkeuren voldoen. Oftewel, welk ‘model’ in een bepaald tijdperk domineert ‘hangt bijna net zo veel af van de heersende gemoedstoestand in dat tijdperk als van de beschikbare kennis’.⁴

Het wereldbeeld van Lewis’ tijd zou vroeg of laat veranderen. Het lijkt erop dat we ons nu in zo’n periode van verandering bevinden; misschien al wel meer dan een decennium.

Drie of vier van die veranderingen zijn het waard om even te benoemen. De eerste en misschien wel belangrijkste is de neergang van het idee van Progressie. (Zie Hoofdstuk 21. In dit boek wordt de term Progressie met een hoofdletter geschreven als het gaat om de filosofie van de tijd van Darwin.) In de tijd van Darwin werd Progressie gezien als een alomvattend feit. In zijn *Autobiography* schreef Darwin: ‘In de verre toekomst zal de mens een veel perfecter wezen zijn dan nu.’⁵ Aan het eind van *Het ontstaan van*

soorten schreef hij dat ‘alle lichamelijke en mentale eigenschappen neigen naar progressie en perfectie’.⁶ Tegenwoordig geloven nog maar weinig mensen dat.

Het woord ‘evolutie’ komt in *Het ontstaan van soorten* niet voor. (‘Geëvolueerd’ komt één keer voor. Het is het laatste woord van het boek.) In plaats daarvan had Darwin het over *verbetering*. Dat bevat het idee van progressie. De woorden *verbeterd* en *verbetering* gebruikt hij tientallen keren.

Victoriaanse denkers, onder wie Darwin, waren ondergedompeld in het idee van Progressie. Zij waren, aldus Lewis, ‘bevoorrechte leden van de gelukkigste bevolkingslaag van het gelukkigste land ter wereld in de gelukkigste tijd van de geschiedenis’.⁷ Voor hen was vooruitgang vanzelfsprekend.

Als je de uitspraken van hedendaagse milieuactivisten leest, wordt als snel duidelijk dat dit drastisch veranderd is. Het huidige standpunt is dat de mensheid de planeet ruïneert. Menselijke achteloosheid wordt verantwoordelijk gehouden voor het uitsterven van vele soorten, onder meer door klimaatverandering. Veronderstelde oplossingen van dit probleem hebben een hogere prioriteit dan economische groei en het welzijn van de armen. Deze oplossingen worden omarmd door de heersende klasse in Europa en de westerse wereld.

De tweede verandering is demografisch. In de westerse wereld liggen geboortecijfers nu zo laag dat dit zal gaan leiden tot bevolkingskrimp. Voedselproductie neemt sneller toe dan de wereldpopulatie en overgewicht is nu een groter gezondheidsprobleem dan honger. Dat had Thomas Robert Malthus niet verwacht. Volgens zijn berekeningen nam de bevolking exponentieel toe en zou dat onherroepelijk leiden tot een voedseltekort. Dit malthusiaanse denken was een inspiratiebron voor Darwins evolutietheorie.

Het wereldbeeld dat ten grondslag ligt aan het darwinisme, paste bij de tijdgeest, de geest van de late Verlichting. Zolang het darwinisme en de tijdgeest op één lijn lagen, werd Darwins filosofie

door de meeste wetenschappers geaccepteerd, en daardoor ook door de meeste leken. Artikelen in wetenschappelijke tijdschriften surften moeiteloos door de gebruikelijke controleposten heen. ‘Peerreview’, bijvoorbeeld, wordt soms gebruikt als een barrière voor niet-toegestane wetenschap. In de academische wereld konden dissidenten van darwinisme worden ‘verbannen’. Binnen biologie departementen wordt een afwijkende mening voor mensen zonder vast dienstverband niet getolereerd. ‘Creationist’, zo luidt de veelgehoorde beschuldiging jegens dissidenten. Intussen is wetenschap verworden tot autoritarisme of sciëntisme.

Toch is het tij langzaam aan het keren. Naarmate het geloof in Progressie afneemt, is ook het geloof in evolutionisme (want een geloof is het) tanende. Dat valt te verwachten, aangezien de filosofie van Progressie van begin af aan met het evolutionisme verweven was. Tegelijkertijd zijn er ook grote wetenschappelijke bezwaren aan het licht gekomen.

De intelligent-ontwerp-beweging, die bekendheid verwierf in de jaren negentig maar direct werd verworpen door academici, is opgebloeid. William A. Dembski, één van de grondleggers van de beweging, sprak recentelijk over de internationale groei van de beweging. Ook zei hij dat intelligent ontwerp

ervoor heeft gezorgd dat westerse intellectuelen nu serieus nadenken over de stelling dat het leven en de kosmos het product zijn van intelligentie. Ja, velen verwerpen die stelling. Maar de noodzaak om het tegenstand te bieden en te weerleggen laat zien dat ons denkmilieu niet langer stagneert in het atheïstische materialisme dat het westerse denken zo lang heeft gedomineerd. (...) Nu het atheïstische materialisme zelf ter discussie staat, is het christendom weer bespreekbaar.

Een andere noemenswaardige verandering is de digitale revolutie, inclusief het internet. De impact hiervan is vergelijkbaar met die van de drukpers in de vijftiende eeuw. Het is onbekend wat

het langetermijneffect van de digitale revolutie zal zijn. Maar het heeft de informatiestroom gedecentraliseerd. Ook is die informatie betaalbaar geworden voor de voorheen minder bedeeden. Je zou kunnen zeggen dat de informatiestroom is gedemocratiseerd. Ook de kritiek op Darwins theorie bereikt nu veel meer mensen dan toen tijdschriften zoals *Science* en *Nature* het wetenschappelijke nieuws domineerden.

Nog een jaartje of twintig zullen aanhangers van darwinisme, van wie de meesten aan universiteiten werkzaam zijn, doen alsof er niets aan de hand is. Maar de voortekenen zijn niet best. Zij die leven met de wetenschap, zullen uiteindelijk sterven met de wetenschap.

Er is genoeg werk voor historici, aangezien het moeilijk is om te weten wat er honderd jaar geleden precies gebeurd is, laat staan duizend jaar geleden. Darwinisten profiteren van het feit dat het enorm lastig is om te weten wat er een miljoen jaar geleden is gebeurd, om maar niet te spreken van een miljard. Ze koesteren graag de gedachte dat sceptici die hun extrapolaties en conclusies niet delen, dit alleen maar doen omdat ze tegen wetenschap zijn. Maar zoals ik in de komende hoofdstukken hoop te laten zien, was neodarwinisme altijd al slechte wetenschap. Er zijn slechts weinig feiten die het ondersteunen. Darwinisme wordt als wetenschap gepresenteerd, maar ik ben er steeds meer van overtuigd geraakt dat het eigenlijk slechts dient om een filosofie te ondersteunen. Namelijk de filosofie van het materialisme. En daarmee het atheïsme.

Darwins kaartenhuis

Ooit was darwinisme een onneembaar kasteel, met torens, kantelen en een slotgracht. Dat bleef het gedurende meer dan een eeuw: van de publicatie van Darwins *Het ontstaan van soorten* tot de honderdjarige viering daarvan en misschien nog zo'n dertig jaar daarna. Tegenwoordig lijkt het echter meer op een kaartenhuis,

niet gebouwd op solide bewijsmateriaal, maar op twijfelachtige iconen die bij het geringste briesje omver kunnen waaien.

David Gelernter, die ooit de ontploffing van een bombrief overleefde (verstuurd door de beruchte ‘Unabomber’), zei in 2014: ‘Darwin aanvallen is een zonde tegen de Heilige Geest, die vrome wetenschappers nooit zullen vergeven.’⁹ Dat is nog steeds het geval, maar het is aan het veranderen. In november 2016 belegde de Royal Society in Londen, een van ’s werelds meest befaamde wetenschappelijke genootschappen, een bijeenkomst van wetenschappers om ‘de roep om een herziening van de standaard evolutietheorie’ te bespreken. Hierbij werd erkend dat ‘deze kwesties nog altijd zeer omstrede zijn’.¹⁰ De bijeenkomst lijkt op een mislukking te zijn uitgelopen, want er werd niets naar voren geschoven dat de standaard evolutietheorie zou kunnen redden. Maar dat er überhaupt een bijeenkomst werd belegd is veelzeggend. Het scheidt de hoop dat de problemen die in de komende hoofdstukken worden besproken, dan toch eindelijk eens serieuze aandacht zullen krijgen.